

Opas pienen yrityksen kassavirran hallintaan

Laura Skyttä

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Opas pienen yrityksen kassavirran hallintaan

Laura Skyttä
Tradenomi, Liiketalous
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2020

Opas pienen yrityksen kassavirran hallintaan

Opinnäytetyön tarkoituksena on oppaan tekeminen pienen yrityksen talouden suunnitteluun ja kassavirran hallintaan. Opas on tarkoitettu pienille palvelualan yrittäjille kuten kampaajille, kosmetologeille, hierojille ja muille vastaaville. Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä parturi-kampaajayrittäjän kanssa. Oppaassa on annettu ohjeita, neuvoja ja vinkkejä pienen yrityksen talouden suunnitteluun ja kassavirran hallintaan. Kassavirran hallintaan on annettu työkaluksi oppaassa ja teoriaosuuden puolella esimerkki kassavirtalaskelmasta ja sen toteutustavasta.

Opas on kirjoitettu tietoperustaan pohjautuen. Tietoperustassa käydään läpi eri yritysmuodot ja niiden verotus, tilinpäätöksen analysointi, talouden suunnittelu sekä kassavirta ja kassavirtalaskelma. Teoreettisessa viitekehyksessä tutustutaan myös yrityksen erilaisiin riskeihin ja riskienhallintaan eri keinoin ja menetelmin.

Oppaan avulla halutaan, että pienet palvelualan yrittäjät ymmärtäisivät talouden suunnittelun ja kassavirran hallinnan tärkeyden yrityksen menestymisen näkökulmasta. Jos yrityksen kassavirta on kassavirtalaskelmassa positiivista kuukaudesta ja vuodesta toiseen, niin silloin yritys myös menestyy hyvin. Tämän oppaan avulla pienet yrittäjät voivat oppia ymmärtämään enemmän yrityksen talouden suunnittelusta, kassavirtalaskelmasta ja niiden tärkeydestä.

Opinnäytetyö on tehty toiminnallista menetelmää käyttäen eli tämän opinnäytetyön tuotoksena on opas pienen yrityksen kassavirran hallintaan. Oppaassa on otettu huomioon eri asioita, jotka vaikuttavat yrityksen kassavirtaan joko positiivisesti tai negatiivisesti. Oppaassa on annettu neuvoja yrityksen kassavirran hallinnan parantamiseen konkreettisten esimerkkien avulla.

Laura Skyttä

A guide for a small company's cash flow control

Year

2020

Pages

26 + 15

The purpose of the thesis was to make a guide for a small company's economic planning and cash flow control. The guide is destined for small service industry entrepreneurs such as; hairdressers, cosmetologists, massagers and other comparable businesses. The thesis was made in cooperation with a hairdresser entrepreneur. In the guide there are instructions, some advice and tips for a small company's economic planning and cash flow control. For cash flow control there is a tool in the guide and in the theory part an example of cash flow statement and its execution.

The guide is written based on the knowledge base and in the knowledge base different company types are considered specially their taxation, analysis of the financial statements, economic planning along with cash flow and cash flow statements. In the theoretical framework there is closer consideration as to a company's different risks and risk management with different approaches and methods.

One of the purposes of the guide is that small service industry's entrepreneurs would understand the importance of economic planning and cash flow control from a success perspective. If a company's cash flow is positive on the cash flow statement month after month and year after year, then the company will also succeed well. With this guide small entrepreneurs could learn to understand more about a company's economic planning, cash flow statement and their importance.

The thesis was made using a functional method in other words this thesis output is a guide for a small company's cash flow control. The guide took account of different things that have an effect on the company's cash flow control (either positive or negative). Also, in the guide there is advice for improving a company's cash flow control with concrete examples.

Keywords: economy, economic planning, cash flow, cash flow statement, risk management

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Toiminnallinen menetelmä	2
3	Yrityksen maksukyky	3
4	Yritysmuodot ja niiden verotus.....	4
4.1	Toiminimi.....	5
4.2	Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö	5
4.3	Osakeyhtiö	6
5	Tilinpäätöksen analysointi	6
5.1	Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi	7
5.2	Tunnuslukuanalyysi	8
6	Talouden suunnittelu	10
6.1	Tuloslaskelma.....	13
6.2	Kassavirta ja kassavirtalaskelma	15
7	Riskit ja riskienhallinta	18
7.1	Vakuutukset.....	20
7.2	Tietoturva	21
8	Toteutus	21
9	Pohdinta	22
	Lähteet.....	23
	Kuviot	24
	Taulukot	24
	Liitteet	25

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on oppaan tekeminen pienen yrityksen talouden suunnitteluun ja kassavirran hallintaan. Opas on tarkoitettu pienille palvelualan yrittäjille kuten kampaajille, kosmetologeille, hierojille ja muille vastaaville. Opas on tehty yhteistyössä parturi-kampaajayrittäjän kanssa. Oppaassa annetaan yrittäjille työkaluksi kassavirtalaskelma, jonka avulla näkee selvästi yrityksen kassavirran ja voi myös suunnitella tulevaisuutta. Kassavirtalaskelmaan voi toteutuneiden kuukausien lisäksi tehdä ennustekuukausia, joiden avulla suunnitella yrityksen tulevaa kassavirtaa.

Tämän opinnäytetyön tietoperustassa käydään läpi eri yritysmuodot ja niiden verotus, tilinpäätöksen analysointi, talouden suunnittelu sekä kassavirta ja kassavirtalaskelma. Tietoperustassa käsitellään lisäksi riskejä ja riskienhallintaa eri keinoin. Tietoperustassa olevia tietoja on myös hyödynnetty oppaan puolella neuvojen ja vinkkien muodossa.

Opinnäytetyössä käsitellään aihetta, joka on kirjoittajalle työkokemuksen kautta tuttu tilitoimistomaailmasta. Yritykselle kassavirran hallinta on erittäin tärkeätä, jotta rahat riittävät laskujen ja muiden kulujen maksamiseen hyvinä ja huonoina aikoina. Yrityksen positiivinen kassavirtalaskelma kuukaudesta toiseen auttaa yritystä menestymään ja kasvamaan. Oppaan avulla pienet palvelualan yrittäjät saavat neuvoja ja vinkkejä parempaan yrityksen kassavirran hallintaan ja talouden suunnitteluun. Yrittäjän olisi hyvä ymmärtää, mihin yritykseen tulevat tulot myynnistä menevät kuukauden aikana, jotta jos hän haluaa karsia jostain kuluista, niin tietää mistä voisi karsia. Toisaalta, jos yrityksellä on paljon ylimääräistä rahaa, niin niillekin voi miettiä jotain käyttötarkoitusta yrityksessä esimerkiksi isompien hankintojen tai säästämisen muodossa. Yrittäjän olisi hyvä muutenkin olla perillä hyvin oman yrityksensä taloudellisesta tilanteesta, jotta osaa elää varojen mukaan eikä yli varojen.

Pienen yrityksen talouden hoidossa tärkeätä on, että tuloja on enemmän kuin menoja, jotta yritykseen tuleva kassavirta riittää kattamaan yrityksen kulut. Jos menoja olisi enemmän kuin tuloja, niin silloin yrityksen kuluja pitäisi karsia esimerkiksi lomauttamalla henkilökuntaa, vähentämällä ostoja tai muita kuluja yrityksessä. Pienenkin yrityksen taloutta on hyvä suunnitella eteenpäin ja miettiä minkälaisen tulevaisuuden yritykselleen taloudellisesti ja myynnillisesti haluaa.

2 Toiminnallinen menetelmä

Yksi osa toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamistapaa on usein selvityksen tekeminen vapaavalintaisesta aiheesta. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena on joka kerta jokin selvä tuote, kuten ohjeistus, kirja, tietopaketti, portfolio, messu- tai esittelyosasto tai tapahtuma. Toiminnallisissa opinnäytetyöissä on yksi keskeinen ominaisuus, oli kyse sitten painotuotteen tuottamisesta, näyttelyn tai tapahtuman järjestämisestä: visuaalisin ja viestinnällisin keinoin aiotaan luoda kokonaiskuva, josta pystyy tunnistamaan tavoitellut päämäärät. Jos opinnäytetyön toiminnallinen osuus pitää sisällään tekstejä, ne on suunnattava kohdeyleisöä palveleviksi ja sopeutettava ilmaisut tekstin sisältöä, tarkoitusta, lukijaa, viestintätilannetta ja tekstilajia palveleviksi. Toteutusmuotoa valittaessa on hyvä kysyä itseltä, mikä on muoto, jossa idea on hyvä toteuttaa, jotta se hyödyttäisi kohdeyleisöä parhaiten. Monesti opiskelijat laativat tietopaketteja ja ohjeistuksia toiminnallisena opinnäytetyönä, jolloin valikoitavana on esimerkiksi kansion kokoaminen, painotuote tai sähköinen muoto. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51-52.)

Tarkoituksena on, että tuote erottautuu edukseen toisista samanlaisista tuotteista. Tuotteen olisi hyvä olla siten persoonallinen ja omaleimaisen näköinen. Opinnäytetyön tärkeimpiä kriteereitä ovat silti tuotteen uusi muoto, käytettävyys kohdeyleisössä ja käyttöympäristössä, sisällön soveltuvuus kohdeyleisölle, tuotteen kiinnostavuus, opettavaisuus, loogisuus ja ymmärrettävyys. Oppaiden, ohjeistuksien, tietopakettien ja käsikirjojen kohdalla on lähdekritiikki tärkeässä roolissa. Harkittavana on, mistä tiedot oppaaseen on haettu (tutkimukset, kirjallisuus, internet, artikkelit, lehdet jne.). (Vilkkä & Airaksinen 2003, 53.)

Alkuvaiheessa toiminnallisen opinnäytetyön tekoon kuuluvat tekstit ovat erinäköisiä hahmotelmia, kuten alustavia työ- ja toimintasuunnitelmia, johdantotekstejä, muistiinpanoja, sisällysluetteloita ja muita erityyppisiä työpapereita. Alkutekstien määrä lisääntyy kohta tuotokseen kuuluvilla tekstiluonnoksilla, joita saattavat olla esimerkiksi tuotoksen alustava sisällysluettelo ja johdantoteksti sekä työnäyteluonnokset. Näiden tekstien avulla alkavat pikkuhiljaa järjestyä itse opinnäytetyöraportti ja varsinainen toiminnallinen osuus eli tuotos, joita kumpaakin työstetään prosessoiden. Niitä kehitellään asteittain taitojen ja tietojen lisääntyessä ja ajattelun selkiytyessä tekstiluonnoksista konseptiksi ja viimein muokkausten myötä niin kielellisesti, sisällöllisesti kuin ulkomuodoltaan hiotuiksi ja viimeistellyiksi teksteiksi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 68.)

Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä kannattaa vapauttaa esiin luovuus ja luovan ongelmanratkaisun kyky ja kehittää käytäntöjä, luoda uutta. Oletetaan monesti, että uutta tietoa on ainoastaan sellainen, jota maailmassa ei vielä ole. Uutta tietoa on myös se asetelma tai rakenne, johon tuotoksen viimeistelee persoonallisella tyyllillä. Se voi laajentaa toisen

ammattilaisen visiota mahdollisuuksista, joilla kyseisiä asioita pystyy toteuttamaan. (Vilka & Airaksinen 2003, 69.)

Tässä opinnäytetyössä toiminnallista menetelmää käyttäen laaditaan opas, joka tulee sähköiseen muotoon. Opas on suunniteltu ja muotoiltu palvelevaksi pieniä palveluyrittäjiä. Oppaan tarkoituksena on pienen yrityksen talouden suunnittelu ja kassavirran hallinta. Oppaassa annetaan tietoa, vinkkejä ja esimerkkejä pienen yrityksen kassavirran hallintaan. Oppaasta on kuvien avulla tehty selkeän ja kivan näköinen, jotta sitä on helpompi lukea ja ymmärtää.

3 Yrityksen maksukyky

Yrityksen on mahdollista olla maksukykyinen tai maksukyvytön. Maksukyvyllä tarkoitetaan yrityksen mahdollisuutta suoriutua sen hetkistä maksuvelvoitteistaan käytettävissä ja ulottuvilla olevan rahoituksen avulla. Maksukykyinen yritys suoriutuu maksuvelvoitteensa hoitamisesta ajallaan, mikäli se haluaa niin toimia. Yritys on maksuhaluton, mikäli se onnistuisi suorittamaan maksuvelvoitteensa ajallaan, mutta jostain syystä ei toimi siten. Maksukyvyttömyys tarkoittaa sitä, ettei yritys onnistu suoriutumaan maksuvelvoitteistaan käytettävissä olevan rahoituksen tuella. Se ilmenee tilana, jossa rahoitustarve ylittää saatavissa olevan rahoituksen, eikä toiminnan tarvittavaa lisärahoitusta pystytä ajoissa järjestämään normaaleilla toimenpiteillä. (Laitinen & Laitinen 2014, 10.)

Yrityksen maksukyvyttömyys tulee tietoon käytännössä maksuhäiriöinä- ja -viiveinä. Maksuviive merkitsee sitä, että yritys suorittaa maksuvelvoitteensa, mutta ei ihan ajallaan, vaan myöhässä eli viiveellä. Useilla yrityksillä ilmenee maksuviiveitä niiden maksutavan tai -käyttäytymisen takia, vaikka ne eivät olisi maksukyvyttömiä. Ennuserkit muuntuvat ajan saatossa vakavammiksi, jos maksuviiveet aiheutuvat maksukyvyttömyydestä. Jos yritys ei onnistu saamaan lisärahoitusta tarpeeksi pian, yritykselle ilmaantuu maksuhäiriöitä, joilla tarkoitetaan viranomaisten vahvistamia julkisia häiriöitä maksusitoumusten suorittamisessa. (Laitinen & Laitinen 2014, 10.)

Maksukyvyttömyyden vakavuus perustuu sen keston. Maksuviiveet voivat olla osoitus lyhytkestoisesta ja ohikiitävästä maksukyvyttömyydestä, joka ei aiheuta merkittäviä ongelmia yrityksen toiminnan jatkuvuudelle. Maksuhäiriöt puolestaan ovat vakavia merkkejä vaarantaen sekä yrityksen imagon maksajana että sen toiminnan jatkuvuuden. Jos yritys on monia kuukausia maksukyvytön, tulee sille normaalisti monia maksuhäiriöitä perätysten, jolloin asianlaita entisestään vakavoituu. Yrityksellä ei ole tällaisessa tilanteessa useita mahdollisia toimia, jos se ei saa lisärahoitusta maksamatta jääneiden maksusitoumusten suorittamiseen. Maksukyvyttömyys saattaa pitkittyessään päätyä yrityssaneeraukseen tai

konkurssiin, jos yritys ei onnistu selvittämään tilannetta vapaaehtoisin järjestelyin velkojien kanssa yhdessä. (Laitinen & Laitinen 2014, 10.)

Lakisääteinen yrityssaneeraus merkitsee velkojen järjestämistä uudelleen ja yrityksen talouden parantamista. Sen päämääränä on ehkäistä hetkellisesti maksukyvyttömyydestä kärsivän tai maksukyvyttömyyden kovasti uhkaaman, mutta elinkykyisen yrityksen konkurssi. Yritystä pystyvät anomaan yrityssaneeraukseen joko velkojat tai itse yritys. Saneerauksen kontekstissa säädetään yritykselle perintäkielto, ulosmittauskielto tai muu vastaavanlainen täytäntöönpanokiello. Saneerauksen perusideana on antaa mahdollisuus ja aikaa parantaa yritys ja saada takaisin sen maksukyky. Saneerausohjelma vie normaalisti monia vuosia, jonka aikana yrityksen tulee parantua maksukykyiseksi. Yrityssaneeraukseen yhdistyy normaalisti velkojen osittainen anteeksianto ja uudelleenjärjestely sekä liiketoiminnan parantaminen. Saneerausmenettely saa aikaan yritykselle turvaa velkojilta, mutta on aika hintava ja vaikuttaa lisäksi yrityksen imagoon. Saneerausmenettelyyn pääseminen saattaa olla sidosryhmille hyvä tieto, sillä sen voimin yritys voi parantua ja väistää uhkaavan konkurssin. (Laitinen & Laitinen 2014, 10-11.)

4 Yritysmuodot ja niiden verotus

Suomessa yleisesti käytetyt yritysmuodot ovat toiminimi, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, osakeyhtiö ja osuuskunta. Yritysmuodon valintaan vaikuttaa moni tekijä. Yritysmuotojen eroavaisuuksia toisistaan ovat omistajien ja hallintoelinten vastuut, joustavuus ja omistajien määrä. Yksityinen toiminimi on yleisin pienen yrityksen muoto silloin, kun yrittäjä tekee töitä yksin. Kommandiittiyhtiö ja avoin yhtiö sopivat silloin, kun yritys pohjautuu yhtiömiesten työsuoritusten ohella pääomapanoksiin ja yhtiöön tulee monta yhtiömiestä. Osakeyhtiö on pääomayhtiö. Osuuskunta pohjautuu normaalisti isoon jäsenmäärään. Osuuskunnan perustajia pitää olla ainakin kolme, ja heidän on oltava myös osuuskunnan jäseniä. (Siikavuo 2016, 19; Viitala 2006, 54-55; Alikoski, Hakonen & Viitala 2016, 55.)

Yritysmuodon oikea valinta on todella merkityksellistä, koska erilaisia yritysmuotoja verotetaan eri lailla. Yritysmuotoa valittaessa kannattaa kiinnittää huomiota siihen, kuinka monta ihmistä on yritystä perustamassa, hallintorutiinien eroihin yritysmuotojen välillä ja verotuskohteluun eri yritysmuodoissa. Yritysmuotoa valittaessa huomioitavaa on myös yritystoiminnan laajuus ja kasvuodotukset, yrityksen riskit, yrityksen voitonjako sekä yrityksen arvioitu toiminta-aika. (Siikavuo 2016, 19; Viitala 2006, 54-55; Alikoski, Hakonen & Viitala 2016, 55.)

4.1 Toiminimi

Toiminimi on yhden ihmisen perustama yritysmuoto sekä sen perustaminen on helppoa ja edullista. Toiminimen perustamisesta lähetetään ilmoitus kaupparekisteriin ja liitteitä ei välttämättä vaadita. Toiminimessä kirjanpidon ylläpitäminen on vaivatonta, koska sitä voidaan pitää yhdenkertaisessa muodossa, jossa vain tuloista vähennetään menot. Toiminimen tulos on sen omistavan henkilökohtaista verotettavaa tuloa ja erillistä palkkaa ei makseta. Ulkopuolisia työntekijöitä pystytään toiminimellä palkkaamaan aivan normaalisti. Toiminimen omistava on henkilökohtaisessa vastuussa koko yrityksensä tekemisistä. Yksinkertaisena ja pienenä yhtiömuotona toiminimi on joustava ja helppo. (Siikavuo 2016, 20; Niskanen & Niskanen 2013, 12.)

Toiminimi ei pysty maksamaan omistajalleen palkkaa, vaan omistaja ottaa yrityksestään rahaa yksityisottoina, ja toiminimen nettotulo verotetaan yrittäjän tulona. Verotuksessa tämä tulo kumminkin jaetaan sääntöjen mukaisesti ansiotuloihin ja pääomatuloihin. Ansiotulojen verotus on progressiivista, eli veroprosentti perustuu tulojen määrään. Mitä isommat ansiotulot ovat, sitä isompi on myös veroprosentti. (Niskanen & Niskanen 2013, 12.)

4.2 Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö

Avoin yhtiö on silloin sopiva yhtiömuoto, kun kaksi tai useampi ihminen ovat keskenään aloittamassa harjoittamaan liiketoimintaa. Ainakin kaksi vastuunalaista yhtiömiestä on pakollista avoimessa yhtiössä. Kaikilla yhtiömiehillä on oikeus puhua yhtiön puolesta ja tehdä sitä koskevia ja sitovia sopimuksia. Loppukädessä kaikki yhtiömiehet ovat toisaalta henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön tekemistä päätöksistä. Avoin yhtiö on kyseisen seikan takia luottamusyhtiö. Avoimen yhtiön perustamisesta tehdään kirjallinen sopimus sekä ilmoitetaan yhtiö kaupparekisteriin. Avoimen yhtiön yhtiösopimuksessa pystytään hyvin rajoittamattomasti sopimaan yhtiön hoitamiseen kuuluvista asioista kuten päätöksenteosta ja voitonjaosta. Voitto pystytään päättämään jaettavaksi työpanosten tai pääomapanosten suhteessa. Avoin yhtiö pystyy maksamaan yhtiömiehelle palkkaa, jos hän on töissä yhtiössä. Yhtiöstä pystyy nostamaan varoja myös yksityisottoina. Verotuksessa avoimen yhtiön tulos verotetaan yhtiömiesten pääoma- ja ansiotulona. (Siikavuo 2016, 20; Viitala 2006, 56; Niskanen & Niskanen 2013, 12.)

Kommandiittiyhtiössä pitää olla ainakin yksi vastuunalainen ja yksi äänetön yhtiömies. Vastuunalaisella yhtiömiehellä on samat vapaudet ja vastuut kuin avoimen yhtiön yhtiömiehellä. Äänettömällä yhtiömiehellä on pääomasijoittajan toimenkuva. Äänetön yhtiömies ei pysty toteuttamaan kommandiittiyhtiötä koskevia päätöksiä, sekä hänen taloudellisen velvollisuutensa yläraja on sama kuin hänen yhtiöön sijoittamansa rahan summa. Äänetön yhtiömies saavuttaa yhtiöön sijoittamalleen pääomalle voitto-osuuden, joka on määrätty yhtiösopimuksessa. Loppuosa voitosta jää normaalisti vastuunalaiselle yhtiömiehelle

tavalla, joka on sovittu yhtiösopimuksessa. Myös kommandiittiyhtiön perustamisesta laaditaan kirjallinen sopimus sekä yhtiö ilmoitetaan itsenäisenä oikeushenkilönä kaupparekisteriin. Äänettömällä yhtiömiehellä on oikeus pysyä ajan tasalla, miten hänen pääomasijoittamaansa yhtiötä johdetaan. Hänelle on vähintään kerran vuodessa järjestettävä mahdollisuus tutustua yhtiön kirjanpitoon. (Siikavuo 2016, 20-21; Viitala 2006, 57; Niskanen & Niskanen 2013, 12.)

Vastuunalainen yhtiömies on verotuksen puolesta samassa asemassa kuin avoimen yhtiön yhtiömies. Äänettömän yhtiömiehen tulot kommandiittiyhtiössä jaetaan ansiotuloon ja pääomatuloon pääomapanoksen mukaisesti. (Niskanen & Niskanen 2013, 12.)

4.3 Osakeyhtiö

Osakeyhtiön pystyy perustamaan yksin tai useampi ihminen keskenään. Toinen yritys pystyy myös perustamaan osakeyhtiön. Osakeyhtiö pitää myös rekisteröidä kaupparekisteriin ja tämän jälkeen osakeyhtiö on oikeudellisesti itsenäinen yksikkö, joka on vastuussa itse omista velvollisuuksistaan. Perustajajäsenillä, osakkeenomistajilla tai hallituksella ei ole rekisteröinnin jälkeen varsinaisesti omaa henkilökohtaista taakkaa ja vastuuta yrityksen tekemisistä. (Siikavuo 2016, 21-22; Niskanen & Niskanen 2013, 13.)

Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen sekä sitä verotetaan erillisenä yksikkönä. Osakeyhtiötä verotetaan tuloksestaan vallitsevan yhtiöverokannan mukaan. Yrityksen osakkaat nostavat tulosta yrityksestä palkkana tai osinkoina. Normaalisti osakeyhtiö perustetaan, kun osakkaita on monia, liiketoiminta on suurta tai kun tahdotaan alentaa yrittäjän henkilökohtaista vastuuta ja riskiä. Osakeyhtiön perustamisen yhteydessä tehdään perustamissopimus ja vahvistetaan yrityksen yhtiöjärjestys. Yhtiöjärjestyksessä on ainakin nimettävä yrityksen toiminimi, kotipaikka ja toimiala. Edellisten lisäksi pystytään valitsemaan hallituksen kokoonpano ja hallituksen toimikausi. (Siikavuo 2016, 21-22; Niskanen & Niskanen 2013, 13.)

5 Tilinpäätöksen analysointi

Tilinpäätöksen tarkoituksena on näyttää riittävä ja oikea kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja tuloksen syntymisestä. Tilinpäätöksen näyttämä kuva on myös kuvaus yrityksen reaali-prosessista eli liiketaloudellisesta todellisesta tilanteesta. Tilinpäätös muodostaa pohjan eri sidosryhmien taloudelliselle tiedolle. Eri sidosryhmillä on tarvetta erilaiselle tiedolle tilinpäätöksestä: yrityksen omistajia kiinnostaa yritystoiminnan menestyksen arviointi, työntekijää kiinnostaa yrityksen jatkuvuus palkanmaksun ja työllistymisen näkökulmasta sekä lainantantajaa kiinnostaa yrityksen kyky maksaa lainansa takaisin. Jo nämä edelliset esimerkit kuvaavat, että kaikilla sidosryhmillä on toisistaan erilaiset kiinnostuksen päämäärät ja kohteet. Tiedontarpeet heilahtelevat lisäksi sidosryhmän sisällä. Osalle osakkeenomistajista

on keskeisempää tietää yrityksen kasvumahdollisuudet, kun osalle tärkeämpää on tietää yrityksen osingonmaksukyky tai riskit sekä niiden kontrollointi. Toisistaan eroavilla kiinnostuksen kohteilla on merkitystä siihen, että tilinpäätöksen eri osa-alueet ja eri lailla lasketut tunnusluvut ovat käyttötarkoituksen mukaan tärkeitä. Näiden tunnuslukujen esittämistä ja analysointia kutsutaan tilinpäätösanalyysiksi. Tilinpäätösanalyysi pystytään toteamaan systemaattiseksi toiminnaksi, jonka tarkoituksena on tilinpäätösinformaation ja muiden siihen kuuluvien tietojen perusteella tarjoamaan yrityksen toiminnasta kiinnostuneelle riittävä kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta. (Ikäheimo, Malmi & Walden 2019, 100.)

Tilinpäätösanalyysi on yrityksen taloudellisen tilanteen tarkastelua päätöksenteon vuoksi. Päätöksentekotilanteissa yritystä verrataan muihin yrityksiin ja samaa yritystä vertaillaan eri vuosien kesken. Tilinpäätösanalyysin vahvuus on nimenomaan vertailun tekeminen mahdolliseksi. Varsin harva taloudellinen laskelma on sittenkään yhtä yksiselitteinen, ei-subjekttiivinen ja sisällöltään luotettava kuin virallinen tilinpäätös. Tilinpäätösanalyysillä on tärkeä toimi yrityksen taloudellisen tilanteen arvioinnissa ja päätöksenteossa myös sen takia, että se tuo esiin yrityksen taloudellisen tilanteen useat ulottuvuudet. Sen perusteella pystyy vaivatta arvioida esimerkiksi yrityksen kannattavuutta, liiketoiminnan riskejä ja kasvua, mitkä ovat päätöksenteossa vaadittavia tietoja. (Kallunki 2014, 12-13.)

Tilinpäätösanalyysissä analysoidaan yritysten taloudellista edistystä erilaisten vertailukohteiden ja tekniikoiden avulla. Tekniikat lajitellaan useimmiten prosenttilukumuotoisten tilinpäätösten tekoon, trendianalyysiin ja tunnuslukuanalyysiin. (Niskanen & Niskanen 2013, 49.)

5.1 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi

Prosenttilukumuotoisella tilinpäätöksellä tarkoitetaan kaikessa yksinkertaisuudessaan tilinpäätöksen lukujen ilmaisemista prosentteina liikevaihdosta (tuloslaskelma) ja taseen loppusummasta (taseen osat). Tällöin tilinpäätösosien keskinäiset suhteet tulevat hyvin ilmi saman vuoden sisällä. Prosenttilukumuotoisten tilinpäätösten avulla pystytään hyvin vertailemaan, miten eri tuloslaskelma- ja tase-erien keskinäiset suhteet ovat edistyneet tietyn periodin aikana ja eri vuosien välillä. (Niskanen & Niskanen 2013, 49-50.)

Trendianalyysissä prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset tehdään verrattavuuden vuoksi monilta peräkkäisiltä vuosilta pitäen tarkasteluajanjakson ensimmäistä vuotta perusvuotena. Trendianalyysi on nimi prosenttilukuanalyysista, jossa prosentit tuloslaskelman ja taseen pystysuunnan sijasta lasketaan ajanjaksoittain vaakasuunnassa tilinpäätöserä kerrallaan. Trendianalyysissä analysoidaan, ovatko jotkut tuloslaskelman tai taseen erät kasvaneet tai vähentyneet poikkeuksellisen paljon suhteessa toisiin eriin. Käytännössä trendianalyysi tehdään asettamalla tietyn tilinpäätöserän ensimmäisen vuoden arvoksi 100. Sen jälkeen

saman erän myöhempien vuosien lukuja vertaillaan perusvuoteen laskemalla, kuinka monta prosenttia myöhempi luku on perusvuoden luvusta 100. Trendianalyysi ei sovi eri yritysten vertaamiseen, vaan sitä pystytään käyttämään vain yhden yrityksen perättäisten vuosien tilinpäätösten vertaamiseen. (Niskanen & Niskanen 2013, 53-55.)

5.2 Tunnuslukuanalyysi

Tunnusluvut ovat tilinpäätöksestä laskettuja mittareita, jotka on luotu laskemaan yrityksen taloudellista toimintakykyä. Yrityksen taloudellinen toimintakyky koostuu monesta eri osa-alueesta, ja usein se jaetaan kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen. Tämän osituksen mukaan ryhmitellään usein myös yrityksen analysoinnissa hyödynnettävät tunnusluvut kolmeen pääryhmään. Kaikissa kategorioissa on monia erilaisia tunnuslukuja, jotka mittaavat yrityksen ominaisuuksia toimintakyvyn eri osa-alueilla. (Niskanen & Niskanen 2013, 55.)

Tilinpäätösanalyysin kannattavuustunnuslukuja laaditaan normaalisti kahdella eri periaatteella. Yrityksen tekemää 12 kuukauden tulosta vertaillaan joko pääomaan tai liikevaihtoon. Lähestymistapaa, jossa yrityksen tekemää tulosta vertaillaan liikevaihtoon, voidaan nimetä voittoprosenttilähestymistavaksi. Voittoprosentti ei sovi kovin hyvin eri yritysten keskinäiseen vertaamiseen. Se kertoo kannattavuutta enemmän yrityksen toiminnasta ja siitä, yritetäänkö päästä hyvään tulokseen pienikatteisella ja suurella myyntivolyymilla vai vähäisemmällä ja korkeakatteisella myyntivolyymilla. Tietyillä toimialoilla nämä ovat monesti valikoitavissa olevia vaihtoehtoisia toimintasuunnitelmia. Silloin tunnusluku sopii usein hyvin yrityksen oman kannattavuuskehityksen havainnollistamiseen, koska yrityksen oma toimintatapa on monesti samanlaista tilikaudesta toiseen. Voittoprosentin avulla saadaan informaatiota yrityksen etenemisestä, välillä myös toimintatavan muutoksista ja muutoksen onnistuneisuudesta. Yleisin voittoprosenttiin kuuluva tunnusluku on liikevoittoprosentti. Alla oleva kuvio 1 kuvastaa, miten yrityksen liikevoittoprosentti lasketaan. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 160.)

$$\text{Liikevoittoprosentti} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100\%$$

Kuvio 1: Yrityksen liikevoittoprosentin laskukaava (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 160).

Liikevoitto on yrityksen tekemän liiketoiminnan tulos ennen tuloveroja ja rahoituskuluja. Tämän tunnusluvun perusteella pystytään tarkastelemaan, miten isolla katteella yritys pyörii

eli kuinka hyvin on onnistuttu hinnoitteluun palvelut ja tuotteet sekä kuinka kustannustehokkaasti on pystytty tekemään jokin tietty liikevaihdon määrä. Liikevoittoprosentti on toimialasidonnainen ja siten eri toimialojen keskinäinen vertaaminen kuvastaa toimialojen välisiä eroja. Sen sijaan toimialan sisällä tehty vertaaminen havainnollistaa jonkin verran paremmin sitä, miten kustannustehokkaasti yritys on pystynyt organisoimaan toimintansa olettaen, että tuotteet ovat samanlaisia ja hinnat samanlaisella tasolla. (Ikäheimo, Malmi & Walden 2019, 109.)

Vakavaraisuuden tunnusluvut ovat yleensä taseesta laskettavia pääomarakennetta havainnollistavia tunnuslukuja. Pääomarakenteella kuvataan oman ja vieraan pääoman keskinäistä suhdetta, jota voidaan laskea monin eri tavoin. Vakavaraisella yrityksellä on omaa pääomaa sen verran paljon, että vieraan pääoman rahoituksesta tulevat korkomaksut pystytään pitkällä ajanjaksolla hoitamaan myös huonoina ajanjaksoina, jolloin yrityksen toiminnan tulos on vähäinen. Vakavaraisuuden tunnuslukuina käytetään omavaraisuusastetta, suhteellista velkaantuneisuutta ja gearing-prosentti. Omavaraisuusaste lasketaan oman pääoman osana taseen loppusummasta ja se on sitä korkeampi, mitä isompia arvoja tunnusluku saa. Taseen loppusummasta vähennetään saadut ennakot, joihin kuuluva kesken oleva työ tai projekti liittyy yrityksen vaihto-omaisuuteen. Alla olevassa kuviossa 2 näkyy omavaraisuusasteen laskukaava. (Niskanen & Niskanen 2013, 59.)

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$$

Kuvio 2: Omavaraisuusasteen laskukaava (Niskanen & Niskanen 2013, 59).

Yrityksen rahoitusriskiä lasketaan yleensä pääomarakenteella eli vakavaraisuutena. Mitä hallitsemampi vieras pääoma on yrityksen rahoitusrakenteessa, sitä huonompi on sen vakavaraisuus ja sitä isomman rahoitusriskin yritykseen luokitellaan kuuluvan. Korkeitakin velkaantumistasoja pystytään pitämään hyväksyttävänä, jos yrityksen toimintaan kuuluva riski on matala ja tulokehitys on vakaata ja hyvää. Jos yrityksen tulot heilahtelevat paljon tilikaudesta toiseen tai tulokehitys on vähäistä ja yrityksellä ilmenee tappiollisiakin tilikausia, korkeaa velkaantumista arvioidaan huolestuttavana ja vähäisenkin velkaantuminen voi silloin olla yrityksen jatkuvuutta uhkaava riski. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 162-163.)

Maksuvalmius tarkoittaa sitä, pystyykö yritys suoriutumaan jatkuvasti maksuvelvoitteistaan. Mitä parempi on yrityksen maksuvalmius, sitä helpompi sen on suoriutua laskuistaan ja sitä halvemmalla se pystyy toteuttamaan ostonsa. Hyvä maksuvalmius tekee mahdolliseksi

esimerkiksi käteisalennusten hyödyntämisen. Tilinpäätöksestä maksuvalmiuden päättelemine ei ole kovin vaivatonta. Tilikauden päättymispäivä vastaa ainoastaan yhtä tilikauden päivää; yrityksen rahavarat ja lyhytaikaiset velat eivät aina ole silloin luonnollisimmillaan. Tilanteet voivat heilahdella nopeastikin. Suuntaa osoittava kuva tilinpäätöksestä on myös maksuvalmiudestakin saavutettavissa. Tyypillisimmät maksuvalmiuden tunnusluvut ovat current ratio ja quick ratio. Alla on kuviossa 3 quick ration laskukaava. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 164.)

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Kuvio 3: Quick ration laskukaava (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 165).

Quick ratio -tunnusluvussa rahoitusomaisuuden summaa vertaillaan lyhytaikaisen vieraan pääoman summaan. Jos rahoitusomaisuus riittää maksamaan lyhytaikaisen vieraan pääoman, maksuvalmiuden luokitellaan olevan hyvä. Mitä vähemmän rahoitusomaisuutta on vertailtuna lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan eli vuoden aikana maksettavan velan summaan, sitä huonommalta yrityksen maksuvalmius tunnusluvun perusteella näyttää. Quick ratio -tunnuslukua laskettaessa lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta vähennetään saadut ennakot, koska ne eivät ilmennä muiden velkojen tapaista takaisinmaksuvelvoitetta, vaan ovat pikemminkin jo sovitun myyntitapahtuman esiasetetta. Kun quick ratio -tunnusluvun arvo on yli 1, niin maksuvalmius on silloin hyvä. Kun taas quick ratio -tunnusluvun arvo on 0,5-1, niin se tarkoittaa tyydyttävää maksuvalmiutta. Kun quick ratio -tunnusluvun arvo on alle 0,5, niin silloin yrityksen maksuvalmius on heikko. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 164-165.)

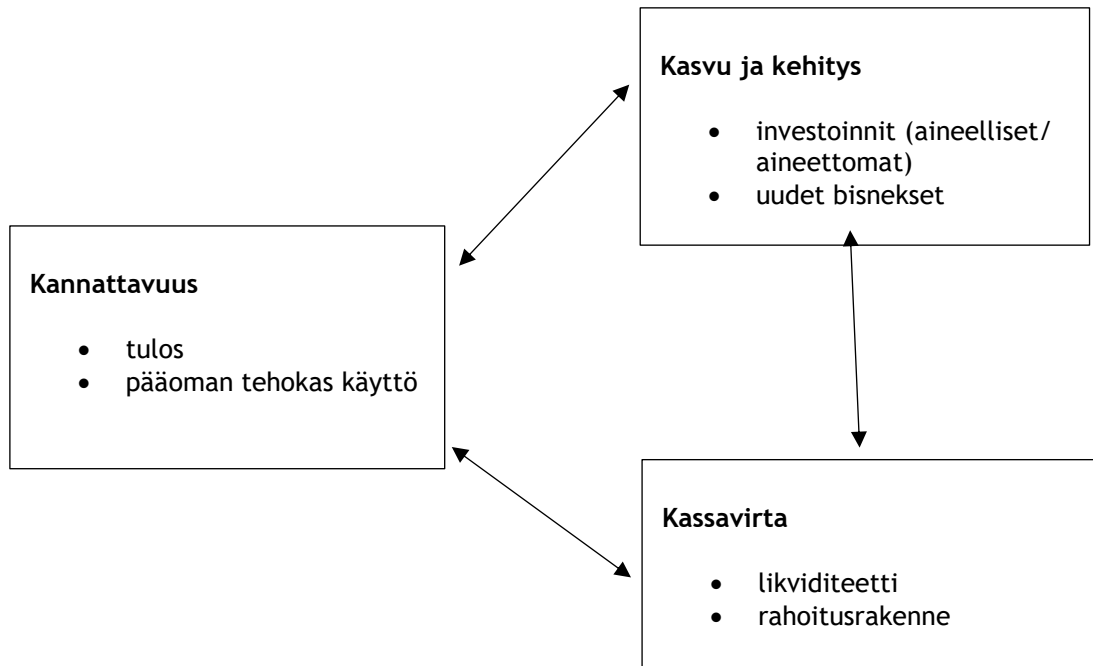
6 Talouden suunnittelu

Talouden suunnittelussa ja tarkkailussa on kaksi erilaista laskentamenetelmää: tuloslaskenta ja kassavirtalaskenta. Tuloslaskennan tehtävänä on laskea yrityksen toiminnasta tulevaa voittoa. Kassavirtalaskennan tehtävänä on laskea rahan riittävyttä. Jos yrittäjä kunnolla haluaa yrityksensä menestyvän, hänen pitäisi keskittyä enemmän laskelmien tulkintaan, vaikka ei itse tekisi kirjanpitoa, sekä pyytää ja muodostaa taloustietoa tulevaisuudesta eikä tyytyä ainoastaan historiatietoon. Tuloslaskennalla lasketaan tilikauden voitto tai tappio sekä tilikauden lopun omaisuus- ja pääomaerät. Tuloslaskennan tarkoituksena on aikaansaada tietoa yrityksen talouden kolmesta ominaisuudesta: kannattavuudesta, maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta. (Mäkinen 2019, 95.)

Kannattavuus osoittaa yrityksen taitoa tuottaa voittoa. Voitto lasketaan vähentämällä tilikauden liikevaihdosta niiden aikaansaamisesta muodostuneet kulut. Maksuvalmius osoittaa yrityksen taitoa suoriutua maksuistaan velkojia tyydyttävällä tavalla. Tuloslaskentaan perustuvasta taseesta sitä lasketaan vertailemalla rahavarojen ja lyhytaikaisten saamisten summaa lyhytaikaisten velkojen loppusummaan. Silloin toisaalta saadaan tieto ainoastaan yhden päivän tilanteesta. Maksuvalmiustilanne muuttuu päivittäin, joten yhden päivän kuva ei ole riittävä, sillä se voi olla harhaanjohtava. Vakavaraisuus osoittaa yrityksen omien varojen ja velkojen määrää toisiinsa verrattuna. (Mäkinen 2019, 96.)

Kassavirtalaskennalla ei yritetä saada tietoa kannattavuudesta eikä vakavaraisuudesta. Sen tavoitteena on vain maksuvalmius. Kassavirtalaskenta muodostaa tarkan ja elävän kuvan maksuvalmiudesta, koska se pohjautuu joka päivä vaihtuvaan kassavirtaan. Jos maksuvalmius säilyy aina hyvällä tasolla, silloin on ilmiselvää, että kannattavuuskin on hyvä. Jos kannattavuus on hyvä, tällöin myöskin vakavaraisuus on hyvä. Talouden kolmen ominaisuuden laskemiseen riittää siis vain maksuvalmiustiedon muodostaminen. Yrityksen johdon ei tarvitse murehtia talouden muista ominaisuuksista. (Mäkinen 2019, 96.)

Yritystoiminnassa terveen talouden toimintaedellytykset ovat kannattavuus, kasvu ja kassavirta, joiden avulla pystytään pitämään huolta yrityksen kukoistavuudesta niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä. Ainoastaan kannattavalla yrityksellä on jatkuvuutta pitkällä aikavälillä, ja vain kannattava yritys voi myös kehittyä ja kasvaa. Liikevaihdon on kasvettava, jotta voidaan maksaa alati kasvavat kustannukset ja pysymään kilpailijoiden vauhdissa; muutoin yritys kuihtuu. Kannattavuus luo alustan myös positiiviselle liiketoiminnasta tulevalle kassavirralle. Alla näkyy kuvio 4, jossa on taloudelliset toimintaedellytykset kuvattuna. (Niskavaara 2010, 10.)

Kuvio 4: Taloudelliset toimintaedellytykset (Niskavaara 2010, 10).

Kannattavuuden osatekijät ovat tuotot, kustannukset ja pääomat. Kansantajuisesti pystytään kiteyttämään: tuotot mahdollisimman korkealla, kustannukset mahdollisimman alas ja pääomat mahdollisimman tuottavaan käyttöön, mutta tietysti ihanteellisesti toisiinsa suhteutettuna. Kassavirta osoittaa päivittäistä maksuvalmiutta eli likviditeetin varmistamista sekä pitkässä juoksussa tervettä rahoitusrakennetta eli vakavaraisuutta. Kansantajuisesti pystytään siis kiteyttämään: päivittäin riittävästi rahaa maksaa laskut ja muut maksut sekä velkaa ainoastaan sopivasti - ei liikaa. Talouden suunnittelussa ja tarkkailussa jokaisen esimiehen tulee osata talouden perusasiat ja käsitteet, jotta pystyy tekemään hyviä päätöksiä. Esimiehen pitää myös osata ja hallita talouden yleiset tunnusluvut. (Niskavaara 2010, 10-11.)

Aloittavan yrityksen ja toimivan yrityksen taloudelliseen tilaan liittyvät kysymykset ovat samanlaiset. Mietittävänä on perustettavan tai olemassa olevan yrityksen koko ja kannattavuus, velan määrä, oma pääoma ja maksuvalmius. Olemassa oleva ja toimiva yritys pystyy katsomaan toteutunutta taloudellista tilaa. Alkavalle yritykselle ainoastaan jotkut lähtökohtatilanteet ovat selviä, muut numerot ovat suunnitelmia ja päämääriä, joita kutsutaan ennusteiksi. Hyvällä taloudellisella suunnitelmalla on tapana toteutua. Hyvä suunnitelma on rehellinen, toteutettavaksi tehty ja se pohjautuu tietoon. Hyvä suunnitelma ei peittele riskejä ja uhkia, vaan helpottaa yrittäjää huomaamaan ne ja samalla myös varautumaan niihin. Kirjallista suunnitelmaa tarvitaan starttirahan anomiseen ja lainojen saamiseksi varsinkin silloin, kun vakuuksia ei ole tai niitä ei jonkin takia tahdota antaa.

Taloudellisen suunnittelun olisi hyvä olla kaikkien yrittäjien ja yrittäjiksi aikovien perusosaamista. (Karjalainen 2013, 12-13.)

6.1 Tuloslaskelma

Talouden seurannassa toteutuneen kannattavuuden havainnollistamiseen käytetään tuloslaskelmaa. Tuloslaskelma on vähennyslaskutyypinen laskelma, jossa liikevaihdosta vähennetään menoja menoerä kerrallaan ja jonka tuloksena saadaan yrityksen kannattavuutta ilmentäviä tunnuslukuja. Liikevaihto saadaan laskettua, kun myyntituloista otetaan pois arvonlisävero ja potentiaaliset muut myynnin oikaisuerät, kuten luottotappiot. Tuloslaskelman tunnusluvut ovat erilaisia katetunnuslukuja, ja kun kaikki menot on vähennetty, tulee ilmi yrityksen tilikauden tulos, eli voitto tai tappio tietyllä aikavälillä (esimerkiksi vuodessa). Tuloslaskelma pohjautuu katetuottoajatteluun, joka pohjautuu ajatukseen, että yrityksen menot ovat joko muuttuvia tai kiinteitä. Alla olevassa kuviossa 5 näkyy eräs käytetyimmistä sisäisen laskentatoimen tuloslaskelman kaavoista (Kotro 2007, 35-37.)

Myynti
-ALV
<hr/>
Liikevaihto
- muuttuvat kulut
<hr/>
Myyntikate
- kiinteät kulut
<hr/>
Käyttökate
- korot
- verot
<hr/>
Rahoitustulos
- poistot
<hr/>
Nettotulos
+ satunnaiset tuotot
-satunnaiset kulut
<hr/>
Tilikauden tulos

Kuvio 5: Eräs käytetyimmistä sisäisen laskentatoimen tuloslaskelman kaavoista (Kotro 2007, 37).

Kun liikevaihdosta vähennetään muuttuvat kulut, jää jäljelle myyntikate eli rahasumma, jolla yrityksen pitää kattaa kaikki liiketoiminnan synnyttämät kiinteät kulut (myös pääomakulut). Jos sen jälkeen jää jotain ylimääräistä, tulee yritykselle voittoa. Myyntikate pystytään ratkaisemaan myös yksittäisistä tuotteista. Tällöin tuotteen tai esineen verottomasta hinnasta vähennetään tuotteen muuttuvat kulut. (Kotro 2007, 36.)

Kun myyntikatteesta vähennetään päivittäisestä liiketoiminnasta syntyneet kiinteät kulut (mutta ei pääomakuluja), jää jäljelle käyttökate. Terveen yrityksen käyttökateen tulee tietenkin olla niin iso, että se riittää kattamaan myös liiketoiminnan pääomakustannukset. Jos yritys on arvonlisäverovelvollinen, tarkastellaan ja käsitellään tuloslaskelmassa tulot ja menot arvonlisäverottomin hinnoin, koska yritys pystyy vähentämään ostojen arvonlisäverot myyntien arvonlisäveroista. Tämän takia menon veroton ostohinta on oikea kustannus yritykselle. Jos yritys ei ole arvonlisäverotuksen alaisena (esimerkiksi yksityinen terveydenhuolto), ei yritys pysty vähentämään ostojen arvonlisäveroa. Tämän takia menot käsitellään laskelmissa arvonlisäverollisin hinnoin. (Kotro 2007, 36.)

6.2 Kassavirta ja kassavirtalaskelma

Kassavarojen riittävyyden varmistaminen on yrityksille todella tärkeää, varsinkin jos yritys tekee tappiota, haluaa kasvaa tai investoi paljon tulevaisuuteen. Voisi itse asiassa sanoa, että kassa on tärkein. Sen takia rahoitusresurssien suunnittelussa huomiota on laitettava rahoitus- ja kassavirtalaskelmiin. Kuten useiden menestyvien yritysten johtajat ovat käytännöllisesti katsoen todenneet, laskuja ja palkkoja ei pysty maksamaan tilinpäätöksessä näkyvillä voitoilla vaan vain kokonaan likvideillä kassavaroilla. (Koski 2017, 87.)

Tavanomainen tilinpäätösanalyysi tarkastelee yrityksen maksuvalmiutta taseen tunnusluvulla quick ratio, jossa lasketaan taseen rahoitusomaisuus jaettuna lyhytaikaisilla (korottomilla) veloilla. Jos saatu tulos on yli 1, ilmaisee se, että yrityksellä on enemmän lyhytaikaisia varoja, kuten pankkitalletuksia ja myyntisaamia, kuin lyhytaikaisia velkoja. Tästä pystytään päättelemään, että yrityksen maksuvalmius on kunnossa. Suurissa pörssiyrityksissä ja konsernitason tutkiskelussa tämä epäilemättä pitääkin paikkansa. (Koski 2017, 93.)

Pienen tai keskisuuren yrityksen kohdalla tai suuren yrityksen liiketoimintayksikön kohdalla ongelma on se, että rahavirrat ylipäättään kiertävät niin epäsäännöllisesti, että taseen tunnusluvut antavat virheellisen kuvan yrityksen maksuvalmiudesta, koska ne ovat ainoastaan poikkileikkauksia tietystä ajankohdasta. Tämän takia pienen tai keskisuuren yrityksen tai suuremman yrityksen liiketoimintayksikön maksuvalmius pitäisi aina varmistaa aikasarjana kassavirtalaskelmalla. Jos kumminkin tahdotaan käyttää edellä mainittua tunnuslukua quick ratio, pitäisi se laskea vähintään kerran kuukaudessa ja varmistaa, että tämän tunnusluvun arvo (kehitys) on nouseva. Laskeva kehitys osoittaa, että yritys on ennen pitkää joutumassa maksuvaikeuksiin. Joka tapauksessa käytetään kassavirtalaskelmaa, koska sen laatimisen yhteydessä saadaan paljon muitakin hyötyjä kuin ainoastaan maksuvalmiuden varmistaminen. (Koski 2017, 93.)

Kassavirtalaskelmaa pystytään hyödyntämään yrityksen optimaalisen kasvunopeuden näyttäjänä ilman, että yrityksen maksuvalmius vaarantuu. Kassavirtalaskelmasta on hyötyä arvioinnissa, kuinka paljon kustannuksia (henkilökunta, ostot, investoinnit jne.) pystytään synnyttämään etupainotteisesti vaarantamatta yrityksen maksukykyä. Yritys pystyy kasvamaan aivan niin nopeasti kuin kassan saldo kestää. Kassavirtalaskelma toimii erittäin hyvänä myynnin ohjauksen työkaluna. Kassavirtalaskelma auttaa miettimään, miten eri myynti- ja hinnoittelumuunnelmat vaikuttavat yrityksen maksuvalmiuteen. Kun yrityksen myynti- ja hinnoittelumuunnelmia mietitään, välillä kassan kautta voi löytyä aivan uusiakin kilpailukykyisiä keinoja myydä ja hinnoitella tuote. Kassavirtalaskelma toimii myös erittäin hyvänä budjetoinnin apuvälineenä. Alla olevassa taulukossa 1 on kuukausittainen kassavirtalaskelma, jossa on mukana ennustekuukausia. (Koski 2017, 94-101.)

Kuukausi	Tammi	Helmi	Maalis	jne.	Yht.
	Toteuma	Toteuma	Ennuste	Ennuste	
Alkusaldo	0	31 703	17 726	4 969	
KASSAANMAKSUT (+)					
Kassaanmaksut myynnistä (ilman ALV:a)	0	0	0	30 000	
Muut kassaanmaksut (ilman ALV:a)	0				
Laskutetut ALV:t (tässä ALV 22%)	0			6 600	
Yhteensä				36 600	
KASSASTA MAKSUT (-)					
Ostot (sis. alihankinta)	5 000	5 000	5 000	5 000	
Henkilöstökustannukset	3 867	3 867	3 867	3 867	
Vuokrat	350	350	350	350	
Markkinointi	4 000	2 000	1 000	1 000	
Muut	1 000	1 000	1 000	1 000	
Ostojen (sis. Investoinnit) ALV-maksut	14 080	1 760	1 540	1 540	
Verottajalle tilitettävä ALV (negatiivista lukua ei tilitetä)	-14 080	-15 840	-17 380	-12 320	
Yhteensä	28 297	13 977	12 757	12 757	
Liiketoiminnan kassavirta	-28 297	-13 977	-12 757	23 843	
INVESTOINNIT (-)	-54 000				
Pääoma- ja lainarahoitus					
Osakepääomasijoitukset (+)	8 000				
Pääomalainat (+)					
Lainat rahoituslaitoksilta (+)	106 000				
Lainojen lyhennykset (-)					

Korot (- maksut/ + saamiset)					
Muut					
Yhteensä	114 000	0	0	0	
Kassan muutos	31 703	-13 977	-12 757	23 843	
Loppusaldo	31 703	17 726	4 969	28 812	

Taulukko 1: Kuukausittainen kassavirtalaskelma, jossa on mukana ennustekuukausia (Koski 2017, 91-92).

Kassavirtalaskelma kannattaa tehdä kuukausittain rullaavasti siten, että siinä on toteuma ja ennuste tuleville kuukausille. Toteumaa ja ennustetta muokataan ja päivitetään joka kuukausi. Myyntiprosessi ja kassavirtalaskelma on hyvä liittää toisiinsa niin, että myyntiprosessin seurauksena pystytään ennustamaan kassavirtalaskelman tulevia rahavirtoja. Myyntiprosessin tunnistaminen on osa kassavirran suunnittelua, ja toki myyntiprosessin keskikohdille pitää asettaa tavoitteita. (Koski 2017, 107.)

Kassavirtalaskennan hyvä puoli on siinä, että mennyt ja tuleva liittyvät toisiinsa yhtenäisesti. Kassavirta on punainen lanka menneestä nykyhetken kautta tulevaan. Päätökset tehdään nykyajassa ja ne suuntautuvat aina tulevaan. Päätöksillä ei enää pystytä vaikuttamaan menneeseen. Menneitä koskevilla tiedoillakaan ei ole isoa merkitystä sen rinnalla, miten kallisarvoisia tulevaa koskevat tiedot ovat päättäjälle. (Mäkinen 2012, 68.)

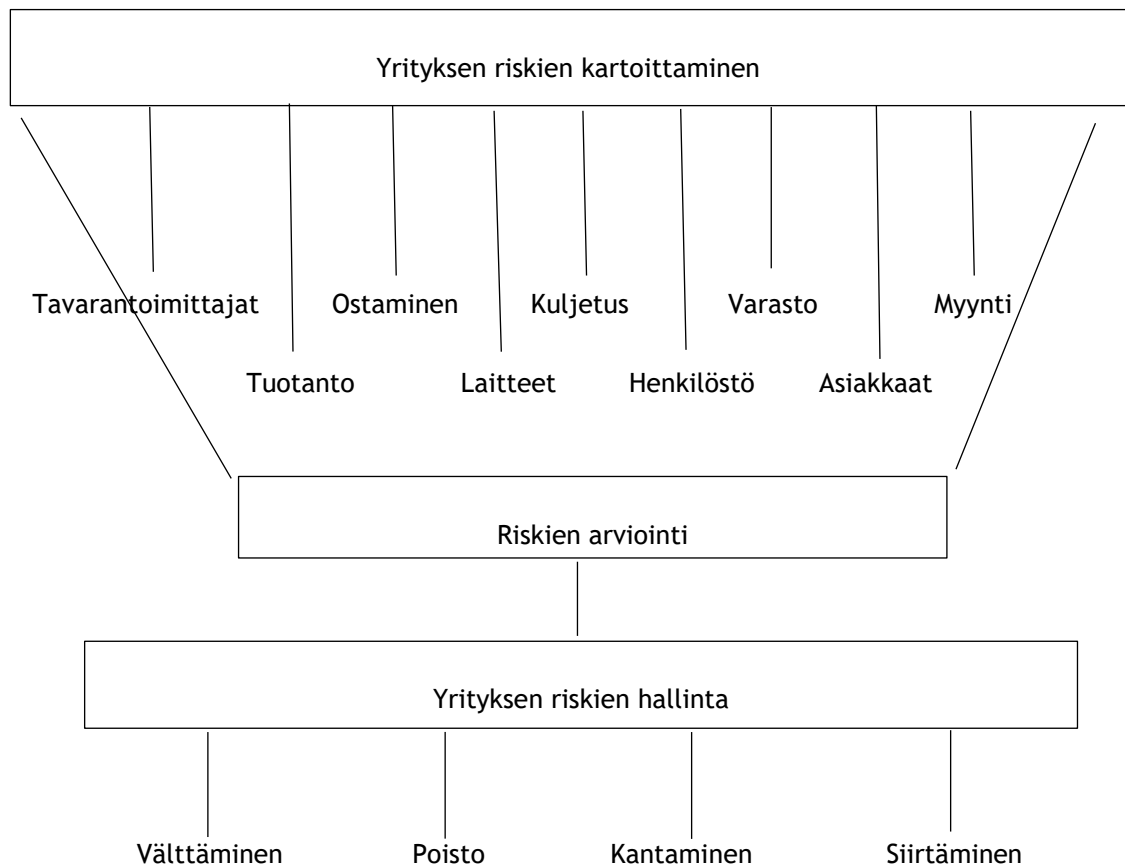
Kun tammikuun alkusaldoon lisätään erilaisten kassavirtojen kuukauden kassatulot ja poistetaan kassamenot, saadaan lopputulokseksi tammikuun viimeisen päivän kassa. Se on myös yhtä aikaa helmikuun ensimmäisen päivän alkukassa. Ketju etenee samalla lailla kuukaudesta kuukauteen riippumatta siitä, koskeeko laskelma mennyttä vai tulevaa. Seuraavien kuukausien kassavirtalaskelmista pystymme olla varmoja, että edellisen kuukauden loppukassa on samanlainen kuin tulevan kuukauden alkukassa. Punainen lanka menee katki, jos kassa menee negatiiviseksi. Tällöin kassavirta heikkenee ja se tappaa suoritevirran. Siten yrityksen suorituskyky on riippuvaista kassavirrasta. Yrityksen toiminta loppuu, kun rahat loppuvat. Yrityksen toiminta loppuu konkurssiin, jos yrityksen kassavirran punainen lanka menee katki. Se ei mene katki, jos rahat riittävät velkojen maksamiseen päivittäin siten, että lainanantajat ovat tyytyväisiä. (Mäkinen 2012, 69.)

7 Riskit ja riskienhallinta

Riskienhallinta pystytään ymmärtämään prosessina, jonka avulla minimoidaan tunnistetuista riskeistä syntyvät tappiot. Sitä kautta turvataan yrityksen taloudellinen tulos ja liiketoiminnan jatkuminen myös tulevaisuudessa. Prosessi sisältää monia vaiheita riskin tunnistamisesta riskienhallintaohjelman toteuttamiseen. Tunnistettua uhkaa pystytään ihmisen omin toimin hallitsemaan. Yritysten riskienhallinta- ja tarvekartoitustoimiin sisältyy useita vaiheita. (Pellikka, Peilimö, Puntari & Vaitomaa 2020, 57.)

Yrityksen liiketoimintaan kuuluu erinäköisiä uhkia ja epävarmuustekijöitä, joita kutsutaan yleisesti riskeiksi. Riskejä ovat esimerkiksi koneiden rikkoutuminen, yrittäjän tai työntekijän sairastuminen, loukkaantuminen tai kuolema sekä varaston tai liiketilan palamisen riskit. Riskejä ei pysty täysin poistamaan, mutta hyvällä suunnittelulla ja ennakoimisella niitä on mahdollista hallita. Muita yrityksen toimintaan kuuluvia riskejä ovat tavarantoimittajien toimintavarmuuden puutteet, kuljetusten myöhästymiset ja varaston hävikki. Tämän lisäksi esimerkiksi tuotannon koneet ja laitteet saattavat mennä rikki, jolloin yritykselle tulee tavaran toimittamiseen kuuluvia ongelmia. Asiakkaiden maksukykyyn kuuluva luottoriski saattaa osaltaan aiheuttaa yritykselle maksuvalmiusongelmia. (Alikoski, Hakonen & Viitasalo 2016, 139.)

Yrityksen riskit pystytään jakamaan kahteen osioon eli liike- ja vahinkoriskiin. Liikeriskin varalta ei pysty ottamaan vakuutusta, koska se pitää sisällään joka kerta voiton tai tappion mahdollisuuden. Liikeriski saattaa olla esimerkiksi yrityksen muuttaminen uusiin liiketiloihin. Silloin asiakkaat eivät ehkä heti löydä uusia liiketiloja, mikä saattaa vähentää yrityksen ennakoitua myyntiä. Vahinkoriskin varalta yritys pystyy ottamaan vakuutuksen. Vahinkoriski liittyy tuotteisiin, henkilöihin, kalustoon, tiedonhallintaan, sopimuksiin ja liiketoiminnan katkoksiin. (Alikoski ym. 2016, 140.)

Kuvio 6: Yrityksen riskien hallinnan kokonaisuus (Alikoski ym. 2016, 141).

Yllä olevassa kuviossa 6 näkyy yrityksen riskien hallinnan kokonaisuus. Riskien hallinnalla yrityksen henkilökunta takaa asiakkaan saaman palvelun pysyvyyden ja jatkuvuuden. Työtapaturmia pystytään esimerkiksi vähentämään pitämällä liiketilat puhtaina. Sen lisäksi riskien hallinnalla ja riskien vähentämiseen suuntaavilla teoilla yrityksessä turvataan henkilökunnan työllisyys ja yrittäjän ansaintamahdollisuus. Kaikilla yrityksen sidosryhmillä on ainoastaan hävittävää, jos yrityksessä sattuu jokin suuri vahinko. Toimiva riskienhallinta edellyttää yritykseltä suunnittelua. Suunnitelmia tehdessä on otettava huomioon eri sidosryhmien määrittämät vaatimukset, kuten eri lait, työehtosopimukset ja rahoittajien vaatimukset. Yrityksen toiminnan luonne ja kokoluokka määrittävät riskienhallinnan suuruuden ja siihen kuuluvat vastuut yrityksessä. Vakuutusten suuruus ja voimassaolo pitää tarkastaa vuosittain. (Alikoski ym. 2016, 142.)

Välttäminen on ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla yritys pystyy pienentämään riskejään. Ennaltaehkäisevää toimintaa ovat esimerkiksi työsuojelu, työterveyshuolto, koulutus ja alihankinta (vaaralliset työt). Poistamisella tarkoitetaan sitä, että poistetaan yrityksen riski muille yrityksille esimerkiksi vuokraamalla yrityksen toimitilat, jolloin niiden kunnossapito

kuuluu kiinteistön omistajalle. Vastaavasti yrityksen kuljetukset pystytään siirtää kuljetusyrityksen huolehdittavaksi, jolloin kuljetuksiin kuuluvat riskit (myöhästymiset ja kaluston ylläpito) kuuluvat kuljetusyrittäjälle. (Alikoski ym. 2016, 142-143; Pellikka ym. 2020, 59.)

Yrittäjä pystyy joitakin riskejä ottamaan omalle vastuulleen eli kantamaan itse. Silloin yrittäjän on otettava kantaa riskin laajuuteen. Yritys ottaa riskin itselleen kannateltavaksi, jos riskin toteutumisen edellytys on pieni. Esimerkiksi valvontakameroiden ostamisen sijasta pystytään hyväksymään pieni jokavuotinen hävikki. Yrityksen riski pystytään myös siirtämään toiselle osapuolelle esimerkiksi vakuutuksella tai kauppasopimuksella (esimerkiksi kuljetusten vakuuttaminen). Vakuutusyhtiö huolehtii siitä, että se korvaa riskin tapahtumisesta eli vakuutustapahtumasta vakuutusnottajalle syntyneitä taloudellisia menetyksiä sopimuksen mukaisesti. Vakuutuksen omavastuu ja mahdolliset muut piilomenetykset pysyvät vakuutusnottajan itse kannettavana. (Alikoski ym. 2016, 143; Pellikka ym. 2020, 59-60.)

7.1 Vakuutukset

Yrityksen henkilökunnan vakuutuksista isoin osa on lakisääteisiä. Yrityksen maksettavia lakisääteisiä sosiaalivakuutuksia ovat tapaturma-, työeläke-, työttömyys- ja ryhmähenkivakuutus. Vapaaehtoisilla vakuutuksilla pystytään täydentämään pakollisia vakuutuksia. Vapaaehtoista eläkevakuutusta voidaan käyttää esimerkiksi yhtenä osana yrityksen palkkiojärjestelmää, jolla yritetään motivoida ja sitouttaa työntekijä yritykseen. (Alikoski ym. 2016, 144.)

Yrityksen omaisuuteen sisältyvät muun muassa rakennukset, ajoneuvot, koneet, konttori- ja muut kalusteet sekä varastossa olevat tavarat. Näille kaikille on otettava vakuutusturva, jotta voidaan hallita ja vähentää riskejä. Perinteisiä yritysten ottamia vakuutuksia ovat murto-, vuoto-, palo-, palokeskeytys-, vastuu- ja oikeusturvavakuutukset. Yrityksen irtaimistolle, kuten atk-materiaalille, piirustuksille ja yrityksen liiketiloissa olevalle henkilökunnan ja asiakkaiden omaisuudelle, pystytään ottamaan irrallinen irtaimistovakuutus tai ne voidaan sulauttaa omaisuusvakuutuksen yhteyteen. (Alikoski ym. 2016, 144-145.)

Yritys voi päätyä keskeyttämään toimintansa esimerkiksi tulipalon vuoksi ja sen takia menettää joksikin aikaa tulonsa. Yrityksen on mahdollista hankkia tämänkaltaisen tilanteen varalle keskeytysvakuutus. Vakuutuksen voi tietysti hankkia myös muita sellaisia vahinkoja varten, jotka keskeyttävät yrityksen toiminnan. Samanlaista näille keskeytysvakuutuksille on se, että perusvakuutuksen pitää olla voimassa. (Alikoski ym. 2016, 145.)

Yrittäjän on otettava oman eläkkeensä turvaksi YEL-vakuutus. YEL-eläke antaa yrittäjälle toimeentulon silloin, kun hänen yrittäjätoimintansa pääsääntöisesti vähenee tai loppuu työkyvyttömyyden tai työeläkkeeseen oikeuttavan iän toteutumisen jälkeen. Yrittäjä voi

tahtoaan hankkia vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen, jonka määräytymisperusteena on niin sanottu vuosityöansio, joka määritellään samalla lailla kuin YEL-vakuutusten työtulo. Työttömyysturvan piiriin kuulumiseksi ja ansiosidonnaisen päivärahan saamiseksi yrittäjän on liityttävä työttömyyskassan jäseneksi tai kuuluttava työttömyyskassaan. Jos yrittäjä ei kuulu yrittäjien työttömyyskassaan, niin Kela maksaa hänelle peruspäivärahaa. (Alikoski ym. 2016, 146.)

7.2 Tietoturva

Tietoturvan merkitys lisääntyy koko ajan verkkoliiketoiminnan ja sähköistettyjen toimintamallien levitessä yhä suurempaan käyttöön. Pienetkin yritykset ovat mielenkiintoisia päämääriä verkkorikollisille. Yrityksiä vaarantavat muun muassa netistä tarttuvat erityyppiset haittaohjelmat, huijaussähköpostit, identiteettihuijaukset, erityyppiset tiedostot henkilökunnan kotikoneilla sekä turvattomat ja langattomat verkot. (Alikoski ym. 2016, 147.)

Hyvä tietoturva luodaan yrityksessä siten, että tietoturva on yrityksessä tapa toimia. Yrityksessä täytyy tarkastaa ja kehittää jatkuvasti tietoturvan tasoa. Yrityksen pitää järjestää koulutusta ja opastusta työntekijöilleen tietoturvan perusasioissa. Tietosuoja-asioista on toteutettava riskienhallinnan arviointi ja päätettävä, mitä tietoja tulee suojata, miten ne tulee suojata sekä millä tasolla suojausten pitää olla. (Alikoski ym. 2016, 147.)

8 Toteutus

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä parturi-kampaajayrittäjän kanssa. Opinnäytetyön tuotos on opas pienen yrityksen kassavirran hallintaan (Liite 1). Oppaassa on annettu työkaluksi parturi-kampaajalle ja muille pienille palvelualan yrittäjille esimerkki kassavirtalaskelmasta, joka helpottaa yrityksen talouden suunnittelua ja kassavirran hallintaa. Oppaassa on myös käsitelty yrityksen myyntiä ja markkinointia, laskuja ja veroja, ostoja ja palkan nostamista/ yksityisottoja yrityksestä. Opas käsittelee näiden lisäksi talouden suunnittelua ja riskienhallintaa yrityksessä. Oppaassa on annettu paljon käytännön esimerkkejä asioiden selkeyttämiseksi ja ymmärtämiseksi.

Oppaan tarkoitus on antaa työkaluja, ohjeita ja neuvoja pienille palvelualan yrittäjille talouden suunnitteluun ja kassavirran hallintaan. Oppaasta on pyritty tekemään helposti luettava myös yrittäjille, jotka eivät ymmärrä talouden kaikkia termejä. Opas auttaa pientä palvelualan yrittäjää suunnittelemaan oman yrityksen taloutta ja kassavirran hallintaa. Oppaassa on paljon kuvia, jotta visuaalinen ilme houkuttelisi lukemaan opasta ja jotta kuvat tekisivät tekstistä myös helpomman ja kevyemmän luettavan. Opasta voivat parturi-kampaajien lisäksi lukea ja hyödyntää myös muut palvelualan yrittäjät.

9 Pohdinta

Oppaan hyödyt tullaan näkemään vasta tulevaisuudessa parturi-kampaajayrittäjän aloitettua tekemään kassavirtalaskelmaa oman yrityksen kassavirrasta ja otettua kassavirtalaskelman osaksi yrityksen talouden suunnittelua. Oppaasta saatavat muutkin neuvot ja ohjeet kassavirran hallintaan ja niiden hyödyt nähdään vasta tulevaisuudessa yrittäjän otettua niitä omaan käyttöön. Uskon oppaasta olevan hyötyä parturi-kampaajayrittäjälle ja hänen yrityksensä talouden suunnitteluun ja kassavirran hallintaan.

Oppaan tekeminen oli mielekästä, koska aiheena yrityksen kassavirran hallinta oli mielenkiintoinen, ajankohtainen ja tärkeä. Oppaassa on käsitelty tärkeimpiä asioita yrityksen kassavirran hallintaan ja talouden suunnitteluun. Yrityksen maksukyvyyn varmistamiseksi kassavirran hallinta on erittäin tärkeää. Olen tyytyväinen oppaaseen ja sen neuvoihin ja ohjeisiin pienille palvelualan yrittäjille. Olen työharjoittelussa tilitoimistossa ollessani huomannut, että useampi pieni palvelualan yrittäjä hyötyisi tästä oppaasta.

Lähteet

Painetut

Alikoski, R., Hakonen, M. & Viitasalo, J. 2016. Yritystoiminnan taitajaksi. 7. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Ikäheimo, S., Malmi, T. & Walden, R. 2019. Yrityksen laskentatoimi. 8. painos. Helsinki: Talentum Media.

Kallunki, J-P. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum Media.

Karjalainen, L. 2013. Yrittäjän talousopas. Helsinki: Gaudeamus.

Koski, T. 2017. Pk-yrityksen strateginen talousjohtaminen. Helsinki: Helsingin Kauppakamari.

Kotro, M. 2007. Yrityksen kannattavuus ja rahoitus. Helsinki: Edita Publishing.

Laitinen, T. & Laitinen, E. 2014. Yrityksen maksukyky. Helsinki: KHT-Media.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 10. painos. Helsinki: Alma Talent.

Mäkinen, L. 2019. Osakeyhtiö pienyhtiönä. Mediapinta.

Mäkinen, L. 2012. Yrityksen kassasuunnittelu. Helsinki: Suomen Yrityskirjat.

Niskanen, J. & Niskanen M. 2013. Yritysrahoitus. 7. painos. Helsinki: Edita Publishing.

Niskavaara, E. 2010. Yritystaloutta esimiehille. Helsinki: WSOYpro.

Pellikka, T., Peilimö, P., Puntari, P. & Vaitomaa, M. 2020. Omaisuuden vakuuttaminen. 4. painos. FINVA Finanssikoulutus.

Siikavuo, J. 2016. Talous haltuun pk-yrityksessä. Helsinki: Helsingin seudun kauppakamari.

Viitala, J. 2006. Yrittäjän taloushallinnon perusteet. Helsinki: Tietosanoma.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Sähköiset

Julkaisemattomat

Kuviot

Kuvio 1: Yrityksen liikevoittoprosentin laskukaava	8
Kuvio 2: Omavaraisuusasteen laskukaava	9
Kuvio 3: Quick ration laskukaava	10
Kuvio 4: Taloudelliset toimintaedellytykset	12
Kuvio 5: Eräs käytetyimmistä sisäisen laskentatoimen tuloslaskelman kaavoista	14
Kuvio 6: Yrityksen riskien hallinnan kokonaisuus.....	19

Taulukot

Taulukko 1: Kuukausittainen kassavirtalaskelma, jossa on mukana ennustekuukausia	17
--	----

Liitteet

Liite 1: Opas pienen yrityksen kassavirran hallintaan	26
---	----

Liite 1: Opas pienen yrityksen kassavirran hallintaan

Opas pienen
yrityksen kassavirran